

postmottak@nfd.dep.no

INNSPILL TIL UTVALG FOR GRØNN OMSTILLING OG ØKT BEARBEIDING I SJØMATINDUSTRIEN

Hvilke tiltak kan bidra til at mer sjømat blir bearbeidet i Norge?

Første trinn vil være å få en mer helårig råstofftilgang og bruke de naturgitte fortrinn. Helårige arbeidsplasser vil gi en større grad av fastboende arbeidere fremfor sesongarbeidere. Det hele dreier seg ikke bare om torsk, andre arter er viktig andre deler av året, både hyse, sei, brosme, lange, kveite osv.

For økt aktivitet kan man se på om aktivitetskravet på 20 uker etterleves i flåten. Dette er et krav som i liten grad følges opp.

Ferskfiskordningen er en ordning som bidrar til aktivitet gjennom torskebonus. Her ser vi også uheldige virkninger gjennom lavere kvalitet på for eksempel hyse som brukes som grunnlag. Kanskje kan man tenke seg en endring av denne ordninga som gjør at også pris og kvalitet/egnetet på råstoffet som landes blir verdsatt i beregning av bonus?

Periodisering av torskekvoter er vanskelig på grunn av biologiske utfordringer og vandringsmønster. Kanskje kan man heller se på en kvotebonus som deles ut på starten av året med bakgrunn i aktivitet utenfor torskesesongen foregående år. Det vil belønne aktivitet på lavere betalte arter gjennom en bonus påfølgende år.

Sentralisering av råstoffmakt gjør at de største fartøyene oppnår den høyeste prisen og den minste flåten lavest pris jevnt over. For å kunne aktivisere den minste og mest tallrike flåten trenger man en desentralisert mottaksstruktur som gjør at de kystnære farvann og fjordene kan røktes. Vi har gode eksempler på at dette fungerer både i Nord-Troms og i Steigen både med spredte satellittanlegg og produksjonsanlegg. En skjerming av de kystnære farvann fra de mer robuste fartøy som faktisk kan fiske lengre til havs. Da vil driftsgrunnlaget for de minste bli bedre kystnært og flere fartøy kan ha et godt driftsgrunnlag. Det er ikke gunstig at de minste fartøyene må langt til havs for å fiske fordi dette begrenser antallet fartøy som kan delta. Dagens eksport av ubearbeidet fisk til utlandet er ødeleggende for de som bearbeider innenlands. Man møter seg selv i døra i konkurranse med norsk fisk bearbeidet i lavkostland.

For å unngå eksport av ubearbeidet fisk kan man for eksempel tenke seg en eksportavgift på fisk som ikke er produsert. Her kan man også om man ønsker skille mellom fisk som går til

utenlandsk produksjon og fisk som går til direkte konsum (hel kveite for eksempel sammen med skreimerket torsk).

Et annet alternativ kan være å føre pliktkvotene tilbake til industrien på en måte som gjør at alle anlegg som produserer egen fisk får del i en distriktskvote som gjør at de kan skaffe seg mer råstoff gjennom tilknyttede fartøy som belønning for bearbeiding. Dette vil være viktigst og mest aktivitetsdrivende om slike kvoter er på torsk, men også på sei og hyse.

Mange former for konvensjonell produksjon vil kunne bidra – filet, tørrfisk, saltfisk og klippfisk av brosme er et eksempel på en uregulert art i kystfisket som vil kunne øke volumet. Man må kanskje også se på bearbeidingsgrad, slik at ferdig produsert vare direkte til konsum gir den største gevinsten, mens halvfabrikat gir lavere (saltfisk opp mot klippfisk for eksempel).

Hva skal til for at norsk sjømatindustri skal bli konkurransedende på produksjon av bærekraftige sjømatprodukter?

På sjøsiden kan man prioritere redskaper med lavere karbonavtrykk. Her kan økt innovasjon være gullkantet med for eksempel faststående redskaper som fanger levende fisk. I tillegg kan man prioritere de fartøyene som bidrar med lavest utslipp pr kg fanget fisk, og benytte transportmidler som gir lavere utslipp. Bedre kvalitet på råstoff og kjøling i alle ledd vil også bidra – en prosess som allerede er i gang. Fiskekvaliteten som landes er betydelig bedre i dag enn for 10-15 år siden, men fremdeles ikke god nok. Større andel som produseres vil senke konkurransen mot norsk ubearbeidet fisk og vil øke markedsandeler.

Hva vil være de største utfordringene for norsk sjømatindustri de neste tiårene, og hvordan bør vi møte disse utfordringene?

Kundene vil kreve bærekraft i alle ledd, det vil gi utfordringer som samtidig kan bidra til økt produksjon og gi Norge et fortrinn. Transport av bearbeidede produkter vil være mindre energikrevende enn transport av råvarer og dermed kunne gi en miljøgevinst. Vi har i tillegg godt forvaltede bestander som er lett tilgjengelig, i motsetning til for eksempel EU. En jevn råstofftilgang vil være utfordrende. Færre og større fartøy som presser prisen til himmels gjennom priskrav opp mot volum er ødeleggende for industrien. Industrien må få økt lønnsomhet. Det er så enkelt som at hvis prisen inn blir for høy forsvinner lønnsomheten. I tillegg er det dyrt å ha mannskap på kaia i påvente av en fangst som plutselig og uten forvarsel viser seg å ikke komme fordi naboen plutselig betalte litt mer.

Faste leveringsavtaler mellom fartøy og industri kan bidra til forutsigbarhet. Den flåten som tidligere var bærebjelken i mange lokalsamfunn, både i forhold til rekruttering av fiskere, og råstoffbidrag til lokal industri er gjennom strukturordninger utradert. Vi har ikke lengre – selv om enkelte liker å hevde vi har en differensiert flåtestruktur – det viktigste leddet for lokal råstofftilgang. Vi bør vurdere å bruke deler av strukturgevinsten til å dele ut rekrutteringskvoter til flåteleddet 15-21 meter som er stedbundet og ikke omsettelig. Da vil de bli værende der de er tiltenkt. Dette er fartøy som er store nok til å bidra helårig, og samtidig er små nok til å kunne levere lokalt. Strukturordningene har ført til at man blir færre og færre både i fiskeflåten og i fiskeindustrien. Færre mottakssteder gir færre fiskere, færre fiskere gir dårligere råstofftilgang til de som er igjen.

Å bruke pliktkvotene som i sin tid var tildelt industrien, og ikke trålrederiene som i dag, til å belønne de anleggene som faktisk bidrar til økt bearbeiding. Hvor store kvantum som kan tildeles de enkelte anlegg vil avhenge av hvilke volum som produseres. Slike kvanta kan

industriaktørene velge å disponere på den måten som gir best gevinst for det enkelte anlegg, eksempelvis hvor og når fisken skal fiskes.

Med vennlig hilsen
NORGES KYSTFISKARLAG

Tom Vegar Kiil
leder

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten underskrift.